

Huvudman

Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter
Org. nr. 886500-9610

Beslut

Datum 2025-04-09

Dnr SI 2023:6785

Sida 1 (10)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Edenskolan i Bollnäs kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 11 mars 2024.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter att senast **måndag den 11 augusti 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisningen ges av legitimerade och behöriga lärare och anställning av lärare. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter ska vidta följande åtgärder

Undervisningen ges av legitimerade och behöriga lärare

1. Se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. Huvudmannen ska i sin redovisning av vidtagna åtgärder den 11 augusti 2025 inkomma med en förteckning över hur undervisningen kommer att fördelas läsåret 2025/2026 med avseende på vilka lärare som undervisar samt vilka ämnen och årskurser dessa undervisar i. Huvudmannen ska även inkomma med en förteckning över de lärartjänster som huvudmannen har tillsatt eller avser att tillsätta på Edenskolan inför läsåret 2025/2026. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen). Dokumentation av rekryteringsförsök, inklusive annonser, som gjorts under perioden den 9 april 2025 till och med den 11 augusti 2025 ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Anställning av lärare

1. Se till att undervisande lärare är anställda hos huvudmannen (2 kap. 13 § och 23 kap. 2 § skollagen). Anställningsavtal för lärare ska bifogas redovisningen.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser betygssättning samt allsidighet, saklighet och vetenskaplig grund.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:6785) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen genomförde hösten 2023 en tillsyn av Edenskolan i Bollnäs kommun. Tillsynen omfattade bestämmelser gällande att undervisning ska ges av legitimerade och behöriga lärare, betygssättning, allsidighet, saklighet och vetenskaplig grund, garantin för tidiga stödinsatser samt studiehandledning på modersmålet.

Skolinspektionen beslutade den 11 mars 2024 att förelägga Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter att senast den 30 augusti 2024 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande lärare och betygssättning. Vidare tilldelade Skolinspektionen Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter en anmärkning rörande allsidighet, saklighet och vetenskaplig grund.

Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter har den 6 september 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen.

Skolinspektionen har i samband med uppföljningen genomfört intervjuer med lärare och rektorn. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. anställningsbevis, lärarlegitimationer och scheman. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälpats.

Skolinspektionen har även tagit ställning till om anställning av lärare sker i enlighet med författningarna.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen ges av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 11 mars 2024 förelades Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter att senast den 30 augusti 2024 se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare. Skolinspektionen konstaterade att Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter helt och hållet saknade legitimerade och därmed behöriga lärare.

Huvudmannen har den 6 september 2024 redovisat vidtagna åtgärder. Som en del av redovisningen har huvudmannen, bland annat, inkommit med underlag i form av annonsering efter lärare, lärarlegitimationer och anställningsavtal.

Huvudmannen uppger i redovisningen att de annonserat efter legitimerade och behöriga lärare i samtliga ämnen via Arbetsförmedlingen. När en utannonserad tjänst inte tillsatts av en behörig lärare inom annonsens varaktighetstid, har denna förnyats och ompublicerats. Huvudmannen har anställt fyra legitimerade och behöriga lärare och fortsätter att söka efter legitimerade och behöriga lärare i samtliga ämnen. Huvudmannen har även redovisat vilken utbildning övriga lärare har samt huvudmannens försök att få lärare att läsa VAL (Vidareutbildning av lärare).

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektorn framgår följande om undervisningen. Undervisningen i ämnena svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa, slöjd, musik, hem- och konsumentkunskap, teknik, geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap, biologi, fysik, kemi, tyska och spanska bedrivs av lärare som saknar legitimation. Undervisningen i svenska årskurs 4–6 och matematik årskurs

4–9 bedrivs delvis av lärare som saknar legitimation, då en uppdelning skett så att undervisningen på ungefär hälften av lektionerna bedrivs av en obehörig lärare.

Den behöriga läraren som bedriver undervisning i svenska 4–6 blev inte erbjuden att bedriva all undervisning i svenska 4–6 enligt intervju med läraren. Huvudmannen uppger däremot att läraren har erbjudits och använts i de ämnen där hen är behörig i den utsträckning det har varit möjligt.

Av huvudmannens redovisning framgår att undervisningen bedrivs av lärare som saknar legitimation eller behörighet trots att det finns behöriga lärare att tillgå på skolan i svenska som andraspråk i årskurserna 1–9, religionskunskap i årskurserna 1–9 samt bild i årskurserna 1–3. Av rektorsintervjun framkom att rektorn inte kände till att en lärare är behörig att undervisa i svenska som andraspråk i årskurserna 1–9. Samma lärare, som även är behörig att undervisa i religionskunskap, har erbjudits en större tjänst, men ville bara anställas på deltid och då rymdes inte den undervisningen i lärarens tjänst. Läraren är däremot inte behörig att undervisa i det ämne hen undervisar. Anledningen till att läraren inte undervisar i de ämnen hen är behörig i, är enligt rektorn att de då redan anställt en (obehörig) lärare för att undervisa i de ämnena. Anledningen till att den behöriga läraren i bild inte undervisar i bild i årskurserna 1–3 är enligt rektorn att hen inte har mer tid i sin tjänst.

Huvudmannen har redovisat följande rekryteringsförsök. Huvudmannen har annonserat efter lärare som kan undervisa i årskurserna F–3, 4–6 och 7–9 samt ämnesspecifikt efter lärare i idrott och hälsa i årskurserna 4–9, tyska och/eller spanska i årskurserna 6–9, slöjd (textil) i årskurserna 3–9, musik i årskurserna 1–9, matematik och NO i årskurserna 7–9, svenska och SO i årskurserna 7–9, hem- och konsumentkunskap i årskurserna 6–9 och engelska i årskurserna 4–9.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får som huvudregel bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Enligt bestämmelsens andra stycke får en sådan person bedriva undervisning under högst ett år i sänder. (2kap. 18 § första stycket skollagen)

Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det. Finns det ingen sådan person inom huvudmannens organisation bör huvudmannen göra ansträngningar för att rekrytera en legitimerad och behörig lärare. Visar det sig sedan saknas sökande med legitimation och rätt behörighet får en annan lärare tillfälligt bedriva undervisningen. (Prop. 2010/11:20 s. 84 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med de tidigare konstaterade bristerna gällande att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare i verksamheten vid Edenskolan. Skolinspektionen bedömer emellertid att verksamheten vid Edenskolan fortsatt inte fullt ut lever upp till författningarnas krav avseende att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare.

Av utredningen framgår att huvudmannen har genomfört rekryteringsförsök och anställt fyra legitimerade lärare. Trots detta bedrivs undervisningen i nästan alla ämnen fortfarande helt eller delvis av obehöriga lärare. Det är endast i ämnena svenska och matematik i årskurserna 1–3 och bild i årskurserna 4–9 som eleverna undervisas helt och hållet av behöriga lärare.

Vidare framgår det av utredningen att undervisningen i ämnena svenska som andraspråk (samtliga årskurser), religionskunskap (samtliga årskurser) och bild i årskurserna 1–3 bedrivs av obehöriga lärare trots att det finns behöriga lärare anställda på skolan. Delar av undervisningen i svenska i årskurs 4–6 och matematik i årskurs 4–9 bedrivs av lärare som inte är legitimerade och behöriga trots att det finns behöriga lärare anställda på skolan. Utifrån vad rektorn uppgett så räckte inte lärarnas tjänster till för att bedriva undervisning i dessa ämnen inom ramen för nuvarande tjänstefördelning.

Tjänstefördelningen är dock gjord så att läraren som är behörig att undervisa i ämnena svenska som andraspråk och religionskunskap undervisar i ett ämne som hen inte är behörig att undervisa i. Vidare är tjänstefördelningen gjord så att läraren som är behörig att undervisa i ämnena svenska och matematik i årskurs 4–6 och läraren som är behörig att undervisa i matematik i årskurs 7–9 undervisar i ämnen de inte är behöriga att undervisa i. Eftersom det således finns behöriga lärare i dessa ämnen och årskurser inom huvudmannens organisation som hade kunnat undervisa i dessa ämnen borde huvudmannen ha fördelat sina lärarresurser på annat sätt så att eleverna i högre utsträckning undervisades av

lärare som är behöriga för den undervisning de bedriver. Att så inte har skett är en brist.

Anställning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inhämtad dokumentation och intervju med lärare och rektor framgår att en lärare som undervisar i matematik och de naturorienterande ämnena inte är anställd av huvudmannen. Läraren är anställd på konsultbasis via sitt eget företag som har F-skattsedel.

Rättslig reglering

Med entreprenad avses i skollagen att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Ett avtal om entreprenad får endast slutas under de förutsättningar som anges i 23 kap. skollagen (23 kap. 2 § skollagen).

Uppgifter som avser undervisning i lovskola, bedömning av nyanlända elevers kunskaper, modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom grundskolan (23 kap. 9, 12 och 14 §§ skollagen). Andra uppgifter än dessa och som inte är hänförliga till undervisning får överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad inom grundskolan (23 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att en lärare inte är anställd av huvudmannen, utan hyrs in som konsult. Av skollagen framgår att om en huvudman ger någon annan i uppdrag att utföra uppgifter inom utbildningen så genomförs denna utbildning på entreprenad. Undervisning i grundskolan får inte bedrivas på entreprenad, med undantag för uppgifter som avser undervisning i lovskola, bedömning av nyanlända elevers kunskaper, modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet. Att en lärare som undervisar i matematik och naturorienterande ämnen inte är anställd av huvudmannen innebär att undervisningen i dessa ämnen utförs av någon annan än huvudmannen. Undervisningen i matematik och naturorienterande ämnen utförs därmed på entreprenad. Undervisningen omfattas inte av något av de undantag för undervisning på entreprenad som finns för grundskolan. Att undervisningen utförs på entreprenad är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stiftelsen Bollnäs Bibelcenters verksamhet vid Edenskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisning ska ges av legitimerade och behöriga lärare samt anställning av lärare. Det finns därför skäl att förelägga Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 11 mars 2024 bedömde Skolinspektionen att verksamheten vid Edenskolan inte uppfyllde skollagens krav fullt ut avseende betygssättning. Detta då utredningen visade att rektorn hade satt samtliga betyg eftersom det inte fanns någon lärare som var legitimerad, och därmed behörig att besluta om betyg.

Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att huvudmannen har anställt fyra legitimerade lärare och av betygskatalogen från höstterminen 2024 framgår följande. Betygen i ämnena bild och slöjd är signerade av en legitimerad lärare som undervisat i ämnena. Betygen i matematik, svenska (årskurs 6), svenska som andraspråk (årskurs 6), biologi, fysik, kemi, teknik är signerade av en legitimerad lärare som undervisat i ämnena, samt ytterligare en lärare som undervisat i ämnena. Betygen i svenska (årskurs 7–9), svenska som andraspråk (årskurs 7–9), geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap, musik, idrott och hälsa, tyska, spanska och engelska är signerade av en legitimerad lärare samt av den lärare som undervisat i ämnet.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad.

Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. (3 kap. 16 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Allsidighet, saklighet och vetenskaplig grund

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 11 mars 2024 bedömde Skolinspektionen att verksamheten vid Edenskolan inte uppfyllde skollagens krav avseende allsidighet, saklighet och vetenskaplig grund. Detta då utredningen visade att eleverna vid skolan fick ta del av en undervisning där vetenskapliga förklaringsmodeller presenterades som jämbördiga med religiösa förklaringsmodeller. Detta gällde framför allt undervisningen i skolans val kristendom.

Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att huvudmannen har samtalat med all personal och säkerställt att undervisningen bedrivs i enlighet med gällande författningskrav. Detta för att tillse att undervisningen helt och fullt ska uppnå kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet. Huvudmannen har även påmint personalen om att inga konfessionella inslag är tillåtna i undervisningen.

Av intervju med rektorn framkommer att skolan inte längre bedriver undervisning i skolans val kristendom.

Rättslig reglering

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund (1 kap. 5 § tredje stycket skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat följande. De nationella styrdokumentet ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen. Detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt i bemärkelsen att kritiskt granska, att pröva och att sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Arbetet i skolan med att välja innehåll och metod och att värdera resultatet ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet. (...) Utbildningen, och de läroplaner och kursplaner som styr

den, vilar självklart på forskningsbaserad grund och beprövad erfarenhet. (...) Regeringen förslår formuleringen "vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet". Både utbildningens innehåll och den pedagogik som används omfattas av bestämmelsen. Formuleringen tydliggör också lärares ansvar att bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund. (prop. 2009/10:165, s. 223 f.)

Undervisningen vid fristående skolor ska vara icke-konfessionell (1 kap. 7 § skollagen).

I en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag (1 kap. 7 b § skollagen).

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22) avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, anges bland annat följande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Undervisningen i grundskolan får omfatta skolans val (10 kap. 4 § skollagen).

Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Undervisning i ett ämne inom skolans val ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med kursplanen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. (9 kap. 9 och 11 §§ skolförordningen (2011:185))

Undervisningen som sker inom skolans val i grundskolan i form av fördjupning i bl.a. kristendom måste ske på ett sådant sätt att den fortfarande är icke-konfessionell, dvs. den ska vila på vetenskaplig grund och vara saklig och allsidig. Det innebär bl.a. att det i själva undervisningen inte får förekomma några som helst inslag av utövande bekännelsekaraktär. (prop. 2009/10:165 s. 227)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas även i denna del.

Beslutet är fattat av enhetschefen Anna Bergqvist

Utredaren Lars-Henrik Bergström har varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Charlotte Rosengren medverkat.